

Autoriteit
Consument & Markt

Leidraad netwerk- bedrijven en alternatieve energiedragers

Toegestane activiteiten onder huidig wettelijk kader

Markten goed laten werken voor mensen en bedrijven

Zaaknr. ACM/19/036168 / Documentnr. ACM/UIT/555471

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1 Inleiding	4
2 Het netwerkbedrijf	5
2.1 De netwerkgroep	5
2.2 Het netwerkbedrijf	6
2.3 De netbeheerder	7
3 Welke activiteiten mogen netwerkbedrijven ontplooiën rond alternatieve energiedragers?	8
3.1 Aanleg en beheer van infrastructuur voor alternatieve energiedragers	8
3.2 Toepassing op activiteiten met alternatieve energiedragers	11
4 Conclusie	14
Bijlage: wettelijk kader	15

Samenvatting

De markten voor alternatieve energiedragers, waaronder waterstof, biogas, warmte en koude, zijn volop in ontwikkeling. Om deze ontwikkeling zo goed mogelijk te faciliteren, geeft de ACM in deze leidraad graag duidelijkheid over welke mogelijkheden het huidige wettelijk kader netwerkbedrijven biedt om actief te zijn op deze markten. Deze uitleg ziet in het bijzonder op artikelen 10d van de Gaswet en 17c van de Elektriciteitswet. Met deze uitleg kunnen netwerkbedrijven gebruikmaken van de mogelijkheden die de wet hen biedt om de energietransitie mede vorm te geven, en weten marktpartijen waar zij wel en niet concurrentie van netwerkbedrijven mogen verwachten of samenwerking met netwerkbedrijven mogen zoeken. Op deze manier kan de markt voor alternatieve energiedragers zich zo goed mogelijk ontwikkelen, wat ook de energietransitie ten goede komt.

Binnen het huidige wettelijk kader kunnen netwerkbedrijven de volgende handelingen of activiteiten uitvoeren met betrekking tot alternatieve energiedragers:

1. Netwerkbedrijven mogen transportleidingen en bijbehorende hulpmiddelen voor alternatieve energiedragers aanleggen en beheren en het transport van energiedragers over die infrastructuur verzorgen.
2. Netwerkbedrijven mogen productie-installaties voor alternatieve energiedragers aanleggen en onderhouden voor derden, maar niet beheren of in eigendom hebben.
3. Productie, handel en levering van alternatieve energiedragers door netwerkbedrijven is niet toegestaan, met uitzondering van (1) situaties waarin deze activiteiten onlosmakelijk zijn verbonden met de infrastructuur of (2) de activiteiten worden verricht via minderheidsdeelnemingen en joint-ventures waarbij geen sprake is van doorslaggevende zeggenschap van het netwerkbedrijf.

Via de weg van minderheidsdeelnemingen en joint-ventures kunnen netwerkbedrijven dus in samenwerking met andere partijen (een vorm van publiek-private samenwerking) op een verdergaande wijze markten voor alternatieve energiedragers helpen ontwikkelen of vormgeven.

De ACM benadrukt dat de wetgever momenteel bezig is met een nieuw wetsvoorstel, de Energiewet. Deze wet moet de Elektriciteitswet en de Gaswet in de toekomst gaan vervangen. Dit kan betekenen dat de regels met betrekking tot alternatieve energiedragers waar netwerkbedrijven zich aan moeten houden en die de ACM in deze leidraad uitlegt in de (nabije) toekomst veranderen.

1 Inleiding

De Autoriteit Consument & Markt (hierna: ACM) heeft, als een onafhankelijke toezichthouder, als missie om markten goed te laten werken voor mensen en bedrijven. De ACM ziet toe op de naleving van (onder meer) de Gaswet en de Elektriciteitswet 1998 (hierna: Elektriciteitswet). In deze leidraad gaat de ACM in op de toegestane activiteiten van netwerkbedrijven rond alternatieve energiedragers op grond van de relevante artikelen in het huidige wettelijk kader: artikelen 10d, tweede lid, onder e, van de Gaswet en 17c, tweede lid, onder e, van de Elektriciteitswet. Een netwerkbedrijf is een bedrijf binnen de groep waartoe ook de netbeheerder behoort. De groep van deze netwerkbedrijven inclusief de netbeheerder noemt de ACM de netwerkgroep.

De rol van de netbeheerder binnen de netwerkgroep is belangrijk omdat deze als wettelijke taak heeft om elektriciteits- en gastransportnetten te beheren. Mede ter bescherming van deze taakuitoefening, het duidelijke publieke belang dat daarbij speelt en om te voorkomen dat netwerkbedrijven op een oneigenlijke wijze concurreren met andere bedrijven zijn in de wet ook bepalingen over het werkveld van de netwerkbedrijven opgenomen. Zo mag de volledige netwerkgroep zich niet bezig houden met de productie, handel en levering van elektriciteit en gas (het groepsverbod), mag de netbeheerder de netwerkbedrijven binnen de netwerkgroep niet bevoordelen (het bevoordelingsverbod) en is uitgewerkt welke (neven)activiteiten netwerkbedrijven mogen uitvoeren (het verbod op nevenactiviteiten).

Met name over de nevenactiviteiten van netwerkbedrijven bij alternatieve energiedragers bestaan onduidelijkheden. Alternatieve energiedragers, waaronder waterstof, biogas, warmte en koude, gaan in toenemende mate een bijdrage leveren aan de energietransitie. Gelet op de vragen die er zijn en het belang van alternatieve energiedragers voor de energietransitie, ziet de ACM aanleiding om via deze leidraad duidelijkheid te geven over de toegestane rol van netwerkbedrijven.

De markten voor alternatieve energiedragers zijn volop in ontwikkeling. In de ontwikkeling van deze nieuwe markten kunnen samenwerkingsverbanden tussen nieuwe en bestaande spelers, waaronder netwerkbedrijven, een belangrijke rol vervullen. De ACM acht het ten behoeve van de energietransitie daarom ook van belang duidelijkheid te geven welke mogelijkheden het huidige wettelijke kader biedt aan netwerkbedrijven om zich op de markten van alternatieve energiedragers te begeven. Dit maakt mogelijk dat zij ten volle gebruik kunnen maken van de mogelijkheden die de wet biedt om, zelfstandig of in samenwerking met andere bedrijven, actief te zijn met alternatieve energiedragers. Anderzijds weten marktpartijen zo ook waar zij concurrentie van netwerkbedrijven mogen verwachten en waar niet, wat bijdraagt aan investeringszekerheid. Op deze manier kan de markt voor alternatieve energiedragers zich zo goed mogelijk ontwikkelen, wat ook bijdraagt aan de energietransitie.

In het voorjaar van 2020 heeft de ACM een conceptversie van deze leidraad geconsulteerd. De ACM heeft hierop verschillende reacties ontvangen. De ACM heeft deze reacties, de ontwikkelingen in de markt voor alternatieve energiedragers, en de impact van lopende wetgevingstrajecten op nationaal en Europees niveau, meegenomen bij het vaststellen van deze definitieve leidraad. Tezamen met deze leidraad zijn ook de reacties op de consultatie van de conceptleidraad gepubliceerd. In de bijlage bij deze leidraad zal de ACM kort en op hoofdlijnen reageren op de consultatiereacties.

De ACM benadrukt dat deze leidraad haar interpretatie van het huidige wettelijk kader weergeeft. Ook wijst de ACM er op dat de wetgever momenteel bezig is met een nieuw wetsvoorstel, de Energiewet, ter vervanging van de Gaswet en de Elektriciteitswet. Dit kan betekenen dat de regels met betrekking tot alternatieve energiedragers waar netwerkbedrijven zich aan moeten houden in de (nabije) toekomst veranderen.

2 Het netwerkbedrijf

De artikelen 10d, eerste en tweede lid, van de Gaswet en 17c, eerste en tweede lid, van de Elektriciteitswet bepalen:

*“1 Een groep als bedoeld in artikel 24b van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek waar een netbeheerder deel van uitmaakt, voert in hoofdzaak de taken uit die bij of krachtens deze wet zijn toegekend aan een netbeheerder of, indien van toepassing, de taken die bij of krachtens de [Gaswet/Elektriciteitswet] zijn toegekend aan een netbeheerder [...]
2 Een met een netbeheerder verbonden groepsmaatschappij als bedoeld in artikel 24b van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek beperkt zich in Nederland tot: [...]”*

In dit hoofdstuk licht de ACM toe wat onder een (netwerk)groep, een groepsmaatschappij, het netwerkbedrijf en de netbeheerder wordt verstaan. Dit acht de ACM van belang om duidelijk te kunnen weergeven op welke van deze entiteiten de leidraad van toepassing is.

2.1 De netwerkgroep

De artikelen 10d, eerste lid, van de Gaswet en 17c, eerste lid, van de Elektriciteitswet zijn van toepassing op de groep waar een netbeheerder deel van uitmaakt (hierna: de netwerkgroep). De lijst met activiteiten die een netwerkbedrijf (een bedrijf binnen de netwerkgroep, met uitzondering van de netbeheerder) mag uitvoeren, als bedoeld in artikelen 10d, tweede lid, van de Gaswet en 17c, eerste lid, van de Elektriciteitswet, is beperkt tot een met een netbeheerder verbonden groepsmaatschappij. Daarmee is de centrale vraag voor de toepassing van het nevenactiviteitenkader dus of sprake is van een bedrijf dat onderdeel is van de netwerkgroep.

Artikel 24b van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek geeft de definitie van groep en groepsmaatschappij. Deze definitie luidt:

“Een groep is een economische eenheid waarin rechtspersonen en vennootschappen organisatorisch zijn verbonden. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen en vennootschappen die met elkaar in een groep zijn verbonden.”

De netwerkgroep bestaat dus uit de netbeheerder en de andere rechtspersonen binnen dezelfde groep. Deze groep met daarin een netbeheerder is de netwerkgroep. De rechtspersonen binnen deze groep zijn groepsmaatschappijen.

Bij het bepalen of er sprake is van een groep in de zin van deze bepaling wordt gekeken of er sprake is van een economische eenheid, organisatorische verbondenheid, en centrale of gemeenschappelijke leiding. Hierbij zijn aspecten als doorslaggevende zeggenschap en bijzondere stemrechten relevant. Per geval zal bekeken moeten worden of er sprake is van een groep.

Minderheidsdeelnemingen vallen in beginsel buiten de groep. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij een deelneming van 50% of minder van de netwerkgroep in een joint venture, zolang de netwerkgroep niet beschikt over doorslaggevende zeggenschap, bijzondere stemrechten of anderszins de centrale leiding heeft over de joint venture. Als een rechtspersoon niet tot de groep van de netbeheerder behoort, dan kwalificeert deze rechtspersoon niet als een met een netbeheerder verbonden groepsmaatschappij en dus niet als een netwerkbedrijf waarover deze leidraad gaat. Aangezien artikelen 10d, tweede lid, van de Gaswet en 17c, tweede lid, van de Elektriciteitswet specificeren welke activiteiten een met een netbeheerder verbonden groepsmaatschappij mag uitvoeren, wordt het werkveld van dit soort joint ventures en minderheidsdeelnemingen volgens de ACM dus niet beperkt door de limitatieve lijst met toegestane nevenactiviteiten. Dit betekent dat het huidige wettelijk kader netwerkbedrijven de mogelijkheid biedt om in samenwerking met andere bedrijven activiteiten te ontplooiën (een vorm van publiek-private samenwerking), onder meer op

het gebied van alternatieve energiedragers, ook als die niet staan genoemd in de limitatieve lijst met toegestane nevenactiviteiten.

De artikelen 10d, eerste lid, van de Gaswet en 17c, eerste lid, van de Elektriciteitswet bepalen dat de activiteiten van de netwerkgroep niet onbegrensd zijn. De volledige groep moet zich namelijk hoofdzakelijk richten op netbeheerdersactiviteiten. Daarnaast blijkt uit de totstandkomingsgeschiedenis van de wet duidelijk dat de wetgever de activiteiten van de groep waartoe de netbeheerder behoort in Nederland heeft willen beperken tot aan infrastructuur gerelateerde handelingen en activiteiten. Andere voor de netwerkgroep wezensvreemde activiteiten, zoals het beheren van een benzinepomp of het bouwen van een koekjesfabriek,¹ liggen volgens de ACM dus niet voor de hand, ook niet als sprake is van minderheidsdeelnemingen die geen onderdeel zijn van de groep. Tot slot begrenst het groepsverbod de activiteiten van de netwerkgroep. Het groepsverbod ziet op alle rechtspersonen waarin een netwerkbedrijf aandelen heeft, en verbiedt elke vorm van betrokkenheid van de netwerkgroep bij productie, handel of levering van gas of elektriciteit. Ook minderheidsdeelnemingen mogen dus in elk geval geen raakvlak hebben met productie, handels- en leveringsactiviteiten op het gebied van elektriciteit en gas.

2.2 Het netwerkbedrijf

Netwerkbedrijven zijn de bedrijven binnen de netwerkgroep, met uitzondering van de netbeheerder. Netwerkbedrijven hebben geen wettelijke taken zoals de netbeheerder en verrichten dus (vrije) marktactiviteiten. Het netwerkbedrijf onderscheidt zich van andere marktpartijen door zijn band met de netbeheerder.² Vanwege deze afwijkende positie stelt de wetgever dat “er voorkomen [moet] worden dat de activiteiten van netwerkbedrijven de marktontwikkeling afremmen. Dit kan het geval zijn wanneer de dreigende concurrentie van netwerkbedrijven voor private partijen een reden is om een markt niet te ontwikkelen of te betreden.”³ Met het oog op deze afwijkende positie, heeft de wetgever de rol van netwerkbedrijven afgebakend.

Uit de totstandkomingsgeschiedenis bij de wet volgt dat aan de afbakening de volgende principes ten grondslag liggen:

1. *Het groepsverbod bepaalt dat netwerkbedrijven geen productie, levering of handel van gas en/of elektriciteit ondernemen.*
2. *De groep dient zich in hoofdzaak te richten op het gereguleerde netbeheer. Dit houdt de aandacht van de groep op de kerntaak, het uitvoeren van de wettelijke taken van de netbeheerder, en beperkt het commerciële risico voor de groep. Ook geeft dit een focus voor de activiteiten van netwerkbedrijven.*
3. *De groep beschikt over veel kennis die ingezet moet kunnen worden ten behoeve van de energietransitie.*
4. *De rol van de overheid en haar overheidsbedrijven moet beperkt blijven. Activiteiten die door de private sector kunnen worden uitgevoerd moeten aan de markt worden overgelaten.*
5. *Netwerkbedrijven dienen de markt te faciliteren, of deze tijdelijk vorm te geven, zolang private partijen dit niet of onvoldoende doen of kunnen doen.*
6. *Waar mogelijk dient vrije mededinging op een eerlijke markt plaats te hebben.”⁴*

Op basis van deze afbakening heeft de wetgever de toegestane activiteiten voor het netwerkbedrijf ingekaderd. De bedoeling is dat activiteiten in Nederland beperkt blijven tot aan infrastructuur gerelateerde handelingen en activiteiten. Dit kan breder zijn dan alleen energie-infrastructuur; telecom- en drinkwaterinfrastructuur vallen hier bijvoorbeeld ook onder. Om te borgen dat het netwerkbedrijf zich beperkt tot infrastructuur gerelateerde handelingen en activiteiten heeft de

¹ Kamerstukken II, 2005/06, 30212, nr. 15, p. 53.

² Zie ACM, Afwegingskader uitbreiding rollen netbeheer en netwerkbedrijf onder VET, 1 maart 2017.

³ Kamerstukken II, 2017/18, 34627, nr. 22, p. 7.

⁴ Kamerstukken II, 2017/18, 34627, nr. 22, p. 6.

wetgever een lijst met voor netwerkbedrijven toegestane activiteiten in de wet opgenomen.⁵ Deze lijst geldt alleen voor netwerkbedrijven binnen de netwerkgroep en dus niet voor minderheidsdeelnemingen van de netwerkgroep. Via minderheidsdeelnemingen en bijvoorbeeld joint ventures waarbij geen sprake is van doorslaggevende zeggenschap, zoals hiervoor uitgelegd, is er binnen de huidige wetgeving dus ruimte voor netwerkbedrijven om aanvullende activiteiten, naast de wettelijk toegestane nevenactiviteiten, uit te voeren. Via deze weg kunnen netwerkbedrijven, in samenwerking met andere bedrijven (een vorm van publiek-private samenwerking), helpen om prille markten of markten in ontwikkeling vorm te geven. Voor deze minderheidsdeelnemingen bestaat een harde grens. Productie, handels- en/of leveringsactiviteiten op het gebied van elektriciteit en gas zijn namelijk niet toegestaan (het groepsverbod). Op het gebied van productie, handel en/of levering van alternatieve energiedragers bestaat voor netwerkbedrijven evenwel ruimte voor (een vorm van publiek-private) samenwerking in de vorm van joint ventures of minderheidsdeelnemingen, zolang deze rechtspersoon niet tot dezelfde groep behoort als de netbeheerder behoort. Er bestaat namelijk geen groepsverbod voor alternatieve energiedragers.

2.3 De netbeheerder

De netbeheerder is een wettelijk gereguleerd monopolist. De rol van de netbeheerder is beperkt tot het uitvoeren van zijn wettelijke taken op het gebied van elektriciteit en gas. Er is daarbij voor netbeheerders op dit moment wettelijk geen rol weggelegd rond alternatieve energiedragers, zoals waterstof, biogas en warmte.⁶

⁵ In de Gaswet en Elektriciteitswet is de mogelijkheid opgenomen om een netwerkbedrijf bij algemene maatregel van bestuur tijdelijk toe te staan aanvullende activiteiten te verrichten. Zo kan in een algemene maatregel van bestuur worden bepaald dat netwerkbedrijven tijdelijk meer ruimte geboden wordt door voor bepaalde tijd andere dan de wettelijk vastgelegde activiteiten toe te staan (zie artikel 10d, derde lid, van de Gaswet en artikel 17c, derde lid, van de Elektriciteitswet).

⁶ Voor de volledigheid wijst de ACM erop dat zij in haar [Signaal](#) van 3 juni 2021 bij het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (hierna: ministerie van EZK) heeft aangegeven dat zij netbeheerders de gelegenheid wil geven om onder voorwaarden ervaring op te doen met waterstof in de gebouwde omgeving. Ook vraagt de ACM het ministerie van EZK om duidelijkheid te geven over de toekomstige wettelijke rol van netbeheerders bij waterstof en waterstofpilots.

3 Welke activiteiten mogen netwerkbedrijven ontplooiën rond alternatieve energiedragers?

In dit hoofdstuk licht de ACM toe welke activiteiten met betrekking tot alternatieve energiedragers netwerkbedrijven mogen verrichten op grond van artikelen 10d, tweede lid, onder e, van de Gaswet en 17c, tweede lid, onder e, van de Elektriciteitswet. In paragraaf 3.1 gaat de ACM in op begrippen zoals opgenomen in deze artikelen. In paragraaf 3.2 licht de ACM toe hoe die begrippen zich in de praktijk verhouden tot de toegestane handelingen van netwerkbedrijven met alternatieve energiedragers.

3.1 Aanleg en beheer van infrastructuur voor alternatieve energiedragers

De artikelen 10d, tweede lid, onder e, van de Gaswet en 17c, tweede lid, onder e, van de Elektriciteitswet bepalen:

“Een met een netbeheerder verbonden groepsmaatschappij [...] beperkt zich in Nederland tot:

aanleg en beheer van andere infrastructuur dan bedoeld in onderdelen a tot en met d met inbegrip van transport via die infrastructuur, voor zover de met de groepsmaatschappij verbonden netbeheerder blijft voldoen aan [het groepsverbod]. Onder andere infrastructuur wordt in ieder geval verstaan: leidingen of installaties voor waterstof, biogas, warmte en koude.”

De bepaling roept verschillende vragen op. Wat zijn alternatieve energiedragers? Wat betekent infrastructuur? En welke activiteiten vallen onder aanleg en beheer en welke niet? De ACM gaat hierna in op deze vragen.

Wat zijn alternatieve energiedragers?

De “andere infrastructuur dan bedoeld in onderdelen a tot en met d” wil zeggen: andere infrastructuur dan bedoeld voor elektriciteit, gas, LNG, koolstofdioxide, antenne-opstelpunten voor ethercommunicatie en drinkwater.⁷ In deze leidraad wordt deze ‘andere infrastructuur’ samengevat als ‘infrastructuur voor alternatieve energiedragers’. De wet noemt een aantal voorbeelden van alternatieve energiedragers (waterstof, biogas, warmte en koude), maar aangezien de wet ook spreekt over ‘in ieder geval’, meent de ACM dat ook eventuele andere alternatieve energiedragers onder de bepaling kunnen vallen. De bepaling is dus niet beperkt tot infrastructuur voor waterstof, biogas, warmte en koude. Daarbij merkt de ACM op dat de markten voor dit alternatieve energiedragers vaak nog prille markten of markten in ontwikkeling zijn.

Wat betekent infrastructuur?

De wet bepaalt dat netwerkbedrijven infrastructuur voor alternatieve energiedragers mogen aanleggen en beheren. Onder infrastructuur vallen in ieder geval leidingen en installaties. De definitie ‘leidingen’ voor alternatieve energiedragers is niet nader gespecificeerd in de wet of totstandkomingsgeschiedenis daarbij. De ACM gaat daarom uit van een breed begrip van leidingen,

⁷ De ACM merkt op dat de Minister van EZK in het plenaire debat van 28 januari 2018 betreffende de behandeling wet VET (kamerstuknummer 34627) heeft opgemerkt dat de verwijzing naar drinkwater foutief is opgenomen en wordt hersteld in Energiewet 1.0. Vooralsnog is de verwijzing naar drinkwater onderdeel van de wettelijke bepaling, zo blijkt ook uit de Tweede Nota van Wijziging (zie Kamerstukken II, 2017/18, 34627, nr. 22, p. 6).

namelijk verbindingen waardoorheen of waarlangs de alternatieve energiedrager wordt geleid (getransporteerd). Aangezien het netwerkbedrijf ook het transport van de alternatieve energiedragers door de leidingen mag verrichten, ligt het volgens de ACM voor de hand dat de netwerkbedrijven ook de hulpmiddelen die daarvoor nodig zijn mogen aanleggen en beheren.⁸ Denk hierbij bijvoorbeeld aan compressoren in biogas- en waterstofinfrastructuur. De wettekst sluit deze lezing volgens de ACM niet uit, omdat wordt verwezen naar het aanleggen en beheren van infrastructuur, waaronder in elk geval leidingen en installaties wordt verstaan. Vanwege het feit dat transport ook mogelijk moet zijn, ziet de bepaling volgens de ACM niet alleen op leidingen, maar op leidingen en daarmee verbonden hulpmiddelen die nodig zijn om het transport van alternatieve energiedragers door de leidingen mogelijk te maken.

Het begrip 'installaties' voor alternatieve energiedragers is evenmin gespecificeerd in de wet of de totstandkomingsgeschiedenis daarbij. Daarom gaat de ACM uit van een breed 'installatie'-begrip, vergelijkbaar met het begrip zoals dat wordt gebruikt binnen de Gaswet en Elektriciteitswet.⁹ Het begrip installatie komt daarmee neer op het samenstel van materieel en leidingen achter een aansluiting van een aangeslotene. Het kan daarmee bijvoorbeeld gaan om opslag-installaties die zijn aangesloten op het net, om meters van aangeslotenen in huizen of bedrijven en productie-installaties, voor zover dat past binnen de bedoelingen van de wetgever.

Wat is aanleg en beheer?

De wetgever is in de wet of de totstandkomingsgeschiedenis daarbij niet specifiek ingegaan op de betekenis van de begrippen 'aanleg' en 'beheer'. Binnen de parlementaire geschiedenis en vanuit de taalkundige betekenis van deze definities van deze begrippen zijn voor de invulling van de begrippen echter wel aanknopingspunten te vinden.

De activiteit 'aanleggen' betekent in taalkundige zin 'maken'.¹⁰ Dit betekent dus dat het netwerkbedrijf infrastructuur, waaronder leidingen en installaties, voor alternatieve energiedragers mag maken of realiseren. Hoewel de wetgever bij de totstandkoming van de huidige wettelijke bepaling over nevenactiviteiten niet is ingegaan op de betekenis van aanleg, bevatte het wetsvoorstel STROOM een vergelijkbare bepaling over nevenactiviteiten.¹¹ Uit de totstandkomingsgeschiedenis bij deze bepaling blijkt onder meer dat er een verschil is beoogd tussen enerzijds aanleg, onderhoud en ter beschikking stellen en anderzijds exploitatie en beheer van installaties (voor elektriciteit en gas).¹² Uit de toelichting van de wetgever blijkt dat bij aanleg, onderhoud en ter beschikking stellen, de verantwoordelijkheid van het netwerkbedrijf is beperkt tot het technische en fysieke functioneren van de infrastructuur. De verantwoordelijkheid voor en daadwerkelijke inzet van de infrastructuur behoort hier niet toe. Dit valt onder het beheren en/of exploiteren van de infrastructuur. Aanleg van infrastructuur is daarmee beperkt tot het fysiek bouwen of realiseren van de infrastructuur, zonder dat er een verantwoordelijkheid bestaat voor de inzet daarvan.

⁸ Kamerstukken II, 2016/17, 34627, nr. 12, p. 17: "Daarnaast kan de expertise en ervaring van netwerkbedrijven goed benut worden voor de aanleg en het beheer van kabels en leidingen en de hulpmiddelen die daarbij horen, zoals laadinfrastructuur, warmtenetten en meetinrichtingen." Kamerstukken II, 2016/17, 34627, nr. 3, p. 6: "Onder infrastructurele activiteiten wordt aanleg en beheer van kabels en leidingen en hulpmiddelen die daarbij horen, laadinfrastructuur en meetinrichtingen verstaan. Hierbij kan gedacht worden aan ruw biogasnetten, warmtenetten, laadpalen voor elektrische voertuigen, het verzorgen van de openbare drinkwatervoorziening als bedoeld in de Drinkwaterwet of infrastructuur voor telecommunicatie."

⁹ Hoewel het begrip 'installatie' met betrekking tot alternatieve energiedragers door de wetgever niet is gedefinieerd, kan deze brede definitie wel afgeleid worden uit de invulling van 'installatie' ten aanzien van elektriciteit en/of gas. Hieruit blijkt dat een 'installatie' geïnterpreteerd wordt als het samenstel van materieel en leidingen van een aangeslotene, te rekenen na het overdrachtspunt van de aansluiting. Zie Kamerstukken II, 2017/18, 34 627, nr. 3; Besluit van de Autoriteit Consument en Markt van 21 april 2016, kenmerk ACM/DE/2016/202149, artikel 1.1; Kamerstukken II, 1998/99, 26 303, nr. 7.

¹⁰ Van Dale Groot woordenboek van de Nederlandse taal: aanleggen (...) (beginnen te) maken overeenkomstig een bepaald doel (...) -straten, wegen, vaarten, dijken, vestingwerken, plantsoen, een gasleiding aanleggen ergens of te bestemder plaatse tot stand brengen. Van Dale online woordenboek: opzetten: *iets handig aanleggen*; (...) maken: *een verzameling aanleggen; elektrisch licht aanleggen; een weg aanleggen*.

¹¹ Behandeld onder kamerstuknummer 34199.

¹² Kamerstukken II, 2014/15, 34199, nr. 7, p. 38: "Bij aanleg, onderhoud en het ter beschikking stellen is de verantwoordelijkheid van het infrastructuurbedrijf beperkt tot het technische en fysiek functioneren van een installatie."

De activiteit 'beheren' betekent in taalkundige zin 'als verantwoordelijke zorg dragen voor'.¹³ Dit betekent dus dat het netwerkbedrijf verantwoordelijk kan zijn en zorg kan dragen voor infrastructuur voor alternatieve energiedragers. Uit de wet en de totstandkomingsgeschiedenis daarbij blijkt dat het transport van alternatieve energiedragers over de infrastructuur ook valt onder beheren.¹⁴ Beheer van infrastructuur moet volgens de totstandkomingsgeschiedenis bij de wet in principe los gezien worden van de exploitatie daarvan. Productie of levering van alternatieve energiedragers wordt bijvoorbeeld aangemerkt als een vorm van exploitatie die niet aan het netwerkbedrijf is, maar aan derden.¹⁵ Verder heeft de wetgever in het kader van het hiervoor genoemde vergelijkbare verbod op nevenactiviteiten uit het wetsvoorstel STROOM over het beheer van installaties (voor elektriciteit en gas) opgemerkt dat beheer een verantwoordelijkheid voor en daarmee risico op de daadwerkelijke inzet van een installatie met zich brengt.¹⁶ Beheer impliceert dus een verantwoordelijkheid voor de inzet van het beheerde.

De ACM interpreteert 'beheer' in het licht van het voorgaande zo dat dit inhoudt dat het netwerkbedrijf zorg draagt en verantwoordelijk is voor (de inzet van) de infrastructuur voor alternatieve energiedragers. Dit betekent dus bijvoorbeeld dat een netwerkbedrijf kan bepalen wanneer of hoe een leiding of installatie voor alternatieve energiedragers wordt ingezet. Daarnaast valt onder 'beheer' ook het transport van alternatieve energiedragers over die infrastructuur.

Beheer gaat echter niet zo ver dat er sprake kan zijn van productie en levering van de alternatieve energiedrager.¹⁷ Uit de totstandkomingsgeschiedenis bij de wet blijkt namelijk duidelijk dat het uitgangspunt van de wetgever is dat netwerkbedrijven geen rol hebben bij de productie, handel en/of levering van de alternatieve energiedragers.¹⁸ De wetgever maakt hierop één uitzondering, namelijk wanneer sprake is van de exploitatie van de infrastructuur technisch en/of juridisch onlosmakelijk verbonden is met het beheer daarvan.¹⁹ Juridische onlosmakelijke verbondenheid houdt in dat wettelijk is bepaald dat binnen één bedrijf of binnen dezelfde groep de netten worden beheerd én gebruikt voor productie, handel of levering. Eventuele contractuele afspraken die partijen maken, zorgen volgens de ACM dus niet voor juridische onlosmakelijke verbondenheid. Technisch onlosmakelijke verbondenheid houdt in dat hulpmiddelen of leidingen voor een energiedrager noodzakelijk met elkaar verbonden zijn en elkaar nodig hebben om te functioneren. Het is dan in de praktijk technisch niet (goed) mogelijk om productie of levering te scheiden van transport.

¹³ Van Dale online woordenboek: be-heer (*het; o*) bestuur, bewindvoering, m.n. administratie van een zaak, gelden enz.: *het beheer over iets voeren; in eigen beheer* zonder tussenkomst van derden. be-he-ren (*beheerde, heeft beheerd*) als verantwoordelijke zorg dragen voor.

¹⁴ Kamerstukken II, 2017/18, 34627, nr. 22, p. 9: "Infrastructurele activiteiten die nauw verwant zijn aan andere energievormen, zijn toegestaan. Zo zijn aanleg en beheer van warmtenetten, waterstofnetten en biogasnetten toegestaan, waarbij onder beheer expliciet ook transport wordt verstaan."

¹⁵ Kamerstukken II, 2016/17, 34627, nr. 3, p. 6: "In veel gevallen zal de uiteindelijke exploitatie, bijvoorbeeld bij het produceren of leveren van ruw biogas, wettelijk voorbehouden zijn of aan anderen of is er een recht van gebruik van de betrokken infrastructuur door derden vastgelegd."

¹⁶ Kamerstukken II, 2014/15, 34199, nr. 7, p. 38: "Bij exploitatie en beheer is er ook een verantwoordelijkheid voor en daarmee risico op de daadwerkelijke inzet van de installatie. Met een dergelijke verantwoordelijkheid zou ook de onafhankelijkheid van het beheer van het systeem in het geding kunnen komen. Om die reden wordt dat niet toegestaan."

¹⁷ Voor een toelichting bij de (toegestane) generieke handelingen van het netwerkbedrijf met betrekking tot alternatieve energiedragers verwijst de ACM naar paragraaf 3.2.

¹⁸ Kamerstukken II, 2017/18, 34 627, nr. 3, p. 6.

¹⁹ Zie over beide vormen van verbondenheid Kamerstukken II, 2016/17, 34627, nr. 12, pp. 18-19.

3.2 Toepassing op activiteiten met alternatieve energiedragers

In deze paragraaf past de ACM het bovenstaande kader toe op activiteiten die netwerkbedrijven volgens haar mogen verrichten met alternatieve energiedragers. In de basis komt dat neer op een netbeheerdersrol voor alternatieve energiedragers. Netwerkbedrijven mogen infrastructuur voor alternatieve energiedragers aanleggen en beheren en zij mogen het transport over de infrastructuur verrichten. Productie, handel en levering van alternatieve energiedragers is niet aan het netwerkbedrijf, maar aan derden, tenzij deze rollen onlosmakelijk verbonden zijn met de infrastructuur. Daarbij benadrukt de ACM dat de markten voor alternatieve energiedragers vaak nog prille markten zijn die zich nog volop ontwikkelen. In dit soort markten kan de rolverdeling tussen partijen nog vloeibaar zijn. Dat kan ook betekenen dat de activiteiten die worden verricht niet altijd even scherp zijn af te bakenen. Verder wijst de ACM er op dat er voor minderheidsdeelnemingen en joint ventures met commerciële bedrijven aanvullende activiteiten mogelijk zijn op het gebied van alternatieve energiedragers. Om te bepalen of specifieke activiteiten binnen de wettelijke kaders passen, gaat en blijft de ACM graag in gesprek. Hieronder volgen stapsgewijs de toegestane activiteiten voor het netwerkbedrijf.

Aanleg en beheer van transportleidingen voor alternatieve energiedragers, inclusief transport

Uit artikelen 10d, tweede lid, onder e, van de Gaswet en 17c, tweede lid, onder e, van de Elektriciteitswet, blijkt dat netwerkbedrijven transportleidingen voor alternatieve energiedragers mogen aanleggen en beheren en het transport van energiedragers mogen verzorgen.²⁰ Daarbij wijst de ACM erop dat netwerkbedrijven niet alleen transportleidingen mogen aanleggen en beheren, maar ook de hulpmiddelen die nodig zijn om het transport door deze leidingen te verzorgen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan compressoren.

Aanleg en beheer van installaties voor alternatieve energiedragers, met uitzondering van productie-installaties

Uit artikelen 10d, tweede lid, onder e, van de Gaswet en 17c, tweede lid, onder e, van de Elektriciteitswet, blijkt dat netwerkbedrijven installaties voor alternatieve energiedragers mogen aanleggen en beheren. Zoals opgemerkt, gaat de ACM uit van een breed installatie begrip zolang dat past binnen de wet. Concreet betekent dit dat het netwerkbedrijf bijvoorbeeld meters voor alternatieve energiedragers mogen aanleggen en beheren in de installatie van aangeslotenen. Netwerkbedrijven mogen op basis van de huidige wetgeving ook opslag-installaties voor alternatieve energiedragers aanleggen en beheren, zolang de opgeslagen energie niet wordt verhandeld en de levering van de opgeslagen energie gebeurt door een derde.²¹

Aanleg en onderhoud van productie-installaties voor alternatieve energiedragers, maar geen beheer

Netwerkbedrijven mogen productie-installaties voor alternatieve energiedragers aanleggen en onderhouden voor derden. Het leveren van technische expertise voor de bouw van of het aanleggen van een productie-installatie voor een derde is ook toegestaan. Het netwerkbedrijf heeft in dat geval namelijk geen belang bij de productie zelf.

De wetgever heeft expliciet opgemerkt dat productie van een alternatieve energiedrager door het netwerkbedrijf niet is toegestaan (maar zie hierna over eventuele onlosmakelijke verbondenheid).

²⁰ Kamerstukken II, 2017/18, 34627, nr. 22, p. 9: "Zo zijn aanleg en beheer van warmtenetten, waterstofnetten en biogasnetten toegestaan, waarbij onder beheer expliciet ook transport wordt verstaan." Kamerstukken II, 2017/18, 34627, nr. 22, p. 9: "Infrastructurele activiteiten die nauw verwant zijn aan andere energievormen, zijn toegestaan. Zo zijn aanleg en beheer van warmtenetten, waterstofnetten en biogasnetten toegestaan, waarbij onder beheer expliciet ook transport wordt verstaan."

²¹ Voor de volledigheid wijst de ACM erop dat de wetgever heeft opgemerkt dat energieopslag niet is toegestaan. Kamerstukken II, 2016/17, 34627, nr. 12, p. 26: "Daarnaast zijn de toegestane activiteiten voor netbeheerders en netwerkbedrijven in het wetsvoorstel uitputtend opgesomd in artikel 17c, tweede lid, Elektriciteitswet 1998. Hierin is energieopslag niet opgenomen." De bepaling over infrastructuur voor alternatieve energiedragers is later toegevoegd aan het wetsvoorstel VET. Aangezien de bepaling over alternatieve infrastructuur niet uitsluit dat een opslag installatie voor alternatieve energiedragers mag worden aangelegd en beheerd, ziet de ACM onvoldoende aanleiding om deze activiteit niet toe te staan zolang geen sprake is van productie, handel en/of levering.

Onder productie verstaat de ACM het opwekken van een alternatieve energiedrager. Ook het omzetten van een energiedrager naar een alternatieve energiedrager is volgens de ACM een vorm van productie.²² De omzetting van gas of elektriciteit naar een alternatieve energiedrager of andersom ziet de ACM daarom als vorm van productie. Een rol bij het beheren van productie-installaties voor alternatieve energiedragers doet volgens de ACM afbreuk aan dat uitgangspunt. Zoals hiervoor opgemerkt houdt de beheerdersrol namelijk in dat het netwerkbedrijf een verantwoordelijkheid voor en daarmee risico op de daadwerkelijke inzet van de productie-installatie draagt. Beheer zou volgens de ACM dus betekenen dat het netwerkbedrijf een rol heeft bij de productie, terwijl de wetgever dat juist wilde voorkomen. Ook eigendom van productie-installaties is volgens de ACM niet toegestaan. Indien een netwerkbedrijf namelijk de eigendom zou hebben van een productie-installatie, vloeit daaruit een (vorm van) verantwoordelijkheid voor die installatie en de inzet daarvan.

De rol van netwerkbedrijven bij productie-installaties voor alternatieve energiedragers is volgens de ACM daarom beperkt op een manier zodat netwerkbedrijven geen verantwoordelijkheid hebben voor en daarmee risico op de daadwerkelijke inzet van de productie-installatie. Het leveren van technische expertise voor de bouw van of het aanleggen van een productie-installatie voor een derde is bijvoorbeeld toegestaan. Bij zowel de aanleg en levering van technische expertise voor productie-installaties is de verantwoordelijkheid van het netwerkbedrijf namelijk beperkt tot het technische en fysieke functioneren van een installatie en is er geen sprake van (een rol of belang bij) productie van de alternatieve energiedrager.²³ Dit wordt namelijk gedaan door een derde partij.

Geen productie, handel en levering van alternatieve energiedragers, tenzij onlosmakelijke verbondenheid of minderheidsdeelnemingen/joint ventures

Uit de wettekst blijkt al dat het netwerkbedrijf geen rol heeft bij de productie, handel en levering van alternatieve energiedragers. Deze activiteiten zijn namelijk niet opgenomen in de lijst van toegestane activiteiten. Daarnaast heeft de wetgever in de totstandkomingsgeschiedenis bij de wet ook expliciet benadrukt dat productie, handel en levering van alternatieve energiedragers door het netwerkbedrijf niet zijn toegestaan.²⁴ Daarop heeft de wetgever één uitzondering gemaakt, namelijk wanneer productie of levering technisch en/of juridisch onlosmakelijk zou zijn verbonden met de infrastructuur.²⁵

²² Het schoonmaken van een energiedrager, waarbij de energiedrager zelf niet verandert, kwalificeert niet als productie.

²³ Dit volgt ook uit een specifiek kader met betrekking tot het aanleggen, onderhouden en ter beschikking stellen van elektriciteits- en gasinstallaties in wet VET. Kamerstukken II, 2017/18, 34627, nr. 22, p. 8: "Bij installaties kunnen netwerkbedrijven ook een rol spelen, namelijk het aanleggen, onderhouden of ter beschikking stellen van installaties; en voorts het schakelen van installaties mits dit geen productie betreft. Het beheer en exploitatie van deze installaties is daarbij aan anderen. Netwerkbedrijven kunnen technische expertise leveren voor de bouw van een productie-installatie, maar het is vanwege het groepsverbod niet toegestaan dat zij deze installatie ook gaan beheren."

²⁴ Kamerstukken II, 2016/17, 34627, nr. 3, p. 6: "In veel gevallen zal de uiteindelijke exploitatie, bijvoorbeeld bij het produceren of leveren van ruw biogas, wettelijk voorbehouden zijn of aan anderen of is er een recht van gebruik van de betrokken infrastructuur door derden vastgelegd. Dit onderscheid maakt dat marktpartijen op een open wijze gebruik kunnen maken van infrastructuur die door het netwerkbedrijf ter beschikking wordt gesteld"; Kamerstukken II, 2016/17, 34627, nr. 12, p. 27: "Deze activiteiten zijn ook toegestaan als het hernieuwbaar gas, bijvoorbeeld ruw biogas betreft. Te denken valt aan het beheren aan een ruw biogas net. Een belangrijke voorwaarde is dat de activiteiten niet mogen zien op productie, handel en levering"; Kamerstukken II, 2017/18, 34627, nr. 22, p. 9: "Infrastructurele activiteiten die nauw verwant zijn aan andere energievormen, zijn toegestaan. Zo zijn aanleg en beheer van warmtenetten, waterstofnetten en biogasnetten toegestaan, waarbij onder beheer expliciet ook transport wordt verstaan. Het betreft hier energiedragers en daarom zijn handel, levering en productie niet toegestaan"; Kamerstukken II, 2017/18, 34627, C, p. 1: "Het wetsvoorstel verduidelijkt de marktordening voor waterstoftransport op land. Netwerkbedrijven kunnen op grond van voorgesteld artikel 10d van de Gaswet dit transport aanbieden, maar zij kunnen zelf niet actief zijn op de gebieden productie, levering en handel van waterstof".

²⁵ Kamerstukken II, 2016/17, 34627, nr. 3, p. 6: "In een aantal gevallen zal echter de infrastructuur en de exploitatie ervan technisch en/of juridisch onlosmakelijk aan elkaar verbonden zijn zoals bijvoorbeeld bij het verzorgen van de openbare drinkwatervoorziening. In zulke gevallen is het acceptabel dat het netwerkbedrijf ook deze infrastructuur beheert en exploiteert, omdat er sprake is van een monopolioïde nutsactiviteit zowel op het niveau van productie als beheer van de infrastructuur."

De wetgever geeft één voorbeeld waarbij sprake is van technisch en juridisch onlosmakelijke verbondenheid: de openbare drinkwatervoorziening. De Drinkwaterwet bepaalt dat productie, transport (en levering) van drinkwater door één en dezelfde partij gebeurt. Er is dus sprake van een gereguleerde monopolioïde nutsactiviteit op het niveau van productie en beheer van de infrastructuur voor drinkwater. Uit de totstandkomingsgeschiedenis bij de wet VET valt daarnaast af te leiden dat bij warmtenetten geen sprake is van technisch en juridisch onlosmakelijk verbondenheid. De wetgever heeft namelijk bepaald dat netwerkbedrijven vanaf de inwerkingtreding van de wet VET niet meer betrokken mogen zijn bij productie en/of leveringsactiviteiten van warmte, met uitzondering van activiteiten die zij al deden voor inwerkingtreding van deze wet op 1 januari 2019.²⁶ Hieruit blijkt dat de wetgever de productie en levering van warmte in principe los ziet van het transport van warmte. Tot slot wijst de ACM erop dat zij in de praktijk in veel gevallen ziet dat de productie en levering van bijvoorbeeld biogas en waterstof ook gescheiden kunnen worden van het transport over de betreffende infrastructuur. In de praktijk ziet de ACM namelijk dat deze activiteiten los kunnen worden verricht van het transport over de infrastructuur, zodat de ACM op dit vlak in principe geen rol ziet voor netwerkbedrijven. Tegelijkertijd is het niet mogelijk om op voorhand uit te sluiten dat er in een concreet geval toch sprake is van een vorm van technische onlosmakelijke verbondenheid. De ACM nodigt partijen daarom uit om hierover het gesprek aan te gaan met de ACM. De ACM wijst er verder op dat het goed mogelijk is dat er in de toekomst alternatieve energiedragers zullen zijn waarbij, al dan niet tijdelijk, sprake is van technisch en/of juridisch onlosmakelijke verbondenheid die ervoor zorgt dat productie en/of leveringsactiviteiten wel bij het netwerkbedrijf kunnen liggen. De ACM roept partijen op om hierover met de ACM in gesprek te gaan.

Tot slot wijst de ACM erop dat (een vorm van publiek-private) samenwerkingen tussen netwerkbedrijven en de markt op het gebied van productie, handel en/of levering van alternatieve energiedragers wel mogelijk zijn, zolang daarbij geen sprake is van een doorslaggevende zeggenschappen, zoals hierboven uitgelegd, van het netwerkbedrijf. Zuivere 50/50 joint ventures of minderheidsdeelnemingen, die niet tot de groep van de netbeheerder behoren, zijn op dit vlak dus wel mogelijk onder het huidige kader.

De ACM wijst er op dat het wettelijk kader rond nevenactiviteiten in de Energiewet in beweging is, waardoor de regels met betrekking tot onder andere dit soort joint ventures en minderheidsdeelnemingen van netwerkbedrijven in de toekomst kunnen veranderen.

²⁶ Stb. 2018, 109 (wet VET), artikelen VIIIa en XIVa.

4 Conclusie

De markten voor alternatieve energiedragers zijn volop in ontwikkeling. Om deze ontwikkeling zo goed mogelijk te faciliteren, biedt de ACM graag duidelijkheid over welke mogelijkheden het huidige wettelijk kader aan netwerkbedrijven biedt om actief te zijn op de markt voor alternatieve energiedragers. Zo kunnen netwerkbedrijven ten volle gebruikmaken van de mogelijkheden die het wettelijk kader biedt om de energietransitie vorm te geven, en weten marktpartijen beter waar zij wel en niet concurrentie van of samenwerking met netwerkbedrijven mogen verwachten. Op deze manier kan de markt voor alternatieve energiedragers zich zo goed mogelijk ontwikkelen.

Netwerkbedrijven mogen de infrastructuur, waaronder leidingen en installaties, aanleggen en beheren en over die infrastructuur de alternatieve energiedragers transporteren, maar ze mogen niet actief zijn op het gebied van de productie, handel en/of levering van alternatieve energiedragers. Wanneer de infrastructuur technisch en/of juridisch onlosmakelijk is verbonden, is productie en/of levering van de alternatieve energiedrager door het netwerkbedrijf toegestaan. Ook mogen netwerkbedrijven productie-installaties voor alternatieve energiedragers aanleggen en onderhouden, maar zij mogen deze niet beheren of in eigendom hebben.

Tot slot mogen netwerkbedrijven via minderheidsdeelnemingen en joint ventures, waarbij geen sprake is van doorslaggevende zeggenschap betrokken zijn bij de productie, handel en/of levering van alternatieve energiedragers. Via deze weg kunnen netwerkbedrijven markten voor alternatieve energiedragers helpen ontwikkelen of vormgeven.

Bijlage: wettelijk kader

Artikel 10d, eerste en tweede lid, van de Gaswet

1. Een groep als bedoeld in [artikel 24b van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek](#) waar een netbeheerder deel van uitmaakt, voert in hoofdzaak de taken uit die bij of krachtens deze wet zijn toegekend aan een netbeheerder of, indien van toepassing, de taken die bij of krachtens de Gaswet zijn toegekend aan een netbeheerder als bedoeld in [artikel 1, eerste lid, onderdeel e, van de Gaswet](#).
2. Een met een netbeheerder verbonden groepsmaatschappij als bedoeld in [artikel 24b van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek](#) beperkt zich in Nederland tot:
 - a. handelingen of activiteiten die gerelateerd zijn aan het beheer van netten of gastransportnetten als bedoeld in [artikel 1, eerste lid, onderdeel d, van de Gaswet](#), en betrekking hebben op:
 - 1°. aanleg en beheer van een landsgrensoverschrijdende net,
 - 2°. aanleg en beheer van een landsgrensoverschrijdend gastransportnet als bedoeld in [artikel 1, eerste lid, onderdeel z, van de Gaswet](#),
 - 3°. aanleg en beheer van kabels en leidingen en daarmee verbonden hulpmiddelen,
 - 4°. aanleg en beheer van infrastructuur voor het op- of ontladen van elektrische voertuigen,
 - 5°. aanleg, onderhoud en het ter beschikking stellen van installaties,
 - 6°. meetdiensten en meetinrichtingen,
 - 7°. certificering van hernieuwbare energie,
 - 8°. energiebeurzen en
 - 9°. schakelen van installaties, niet zijnde productie-installaties;
 - b. aanleg en beheer van antenne-opstelpunten ten behoeve van ethercommunicatie;
 - c. handelingen of activiteiten die bij of krachtens de [Drinkwaterwet](#) zijn toegestaan aan de eigenaar van een drinkwaterbedrijf;
 - d. handelingen of activiteiten met betrekking tot infrastructuur voor koolstofdioxide;
 - e. aanleg en beheer van andere infrastructuur dan bedoeld in onderdelen a tot en met d met inbegrip van transport via die infrastructuur, voor zover de met de groepsmaatschappij verbonden netbeheerder blijft voldoen aan [artikel 10b](#). Onder andere infrastructuur wordt in ieder geval verstaan: leidingen of installaties voor waterstof, biogas, warmte en koude.

Artikel 17c, eerste en tweede lid, van de Elektriciteitswet

1. Een groep als bedoeld in [artikel 24b van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek](#) waar een netbeheerder deel van uitmaakt, voert in hoofdzaak de taken uit die bij of krachtens deze wet zijn toegekend aan een netbeheerder of, indien van toepassing, de taken die bij of krachtens de Gaswet zijn toegekend aan een netbeheerder als bedoeld in [artikel 1, eerste lid, onderdeel e, van de Gaswet](#).
2. Een met een netbeheerder verbonden groepsmaatschappij als bedoeld in [artikel 24b van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek](#) beperkt zich in Nederland tot:
 - a. handelingen of activiteiten die gerelateerd zijn aan het beheer van netten of gastransportnetten als bedoeld in [artikel 1, eerste lid, onderdeel d, van de Gaswet](#), en betrekking hebben op:
 - 1°. aanleg en beheer van een landsgrensoverschrijdende net,
 - 2°. aanleg en beheer van een landsgrensoverschrijdend gastransportnet als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel z, van de Gaswet,
 - 3°. aanleg en beheer van kabels en leidingen en daarmee verbonden hulpmiddelen,
 - 4°. aanleg en beheer van infrastructuur voor het op- of ontladen van elektrische voertuigen,
 - 5°. aanleg, onderhoud en het ter beschikking stellen van installaties,
 - 6°. meetdiensten en meetinrichtingen,
 - 7°. certificering van hernieuwbare energie,
 - 8°. energiebeurzen en
 - 9°. schakelen van installaties, niet zijnde productie-installaties;

- b. aanleg en beheer van antenne-opstelpunten ten behoeve van ethercommunicatie;
- c. handelingen of activiteiten die bij of krachtens de [Drinkwaterwet](#) zijn toegestaan aan de eigenaar van een drinkwaterbedrijf;
- d. handelingen of activiteiten met betrekking tot infrastructuur voor koolstofdioxide;
- e. aanleg en beheer van andere infrastructuur dan bedoeld in onderdelen a tot en met d met inbegrip van transport via die infrastructuur, voor zover de met de groepsmaatschappij verbonden netbeheerder blijft voldoen aan [artikel 10b](#). Onder andere infrastructuur wordt in ieder geval verstaan: leidingen of installaties voor waterstof, biogas, warmte en koude.

